

31 MART AZƏRBAYCANLILARIN SOYQIRIMI GÜNÜDÜR

<http://www.amu.edu.az>



Təbib

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933 - cü ildən çıxır.

№ 06 (1581) 31 mart 2014 - cü il

Qiyməti 40 qəpik

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Haaqada keçirilən III Nüvə Təhlükəsizliyi Sammitində çıxış etmişdir

Zirvə görüşü iştirakçılarını salamlayan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sammiti qəbul etdiyinə və göstərdiyi qonaqpərvərliyə görə Niderland hökumətinə minnətdarlığını bildirdi. Nüvə təhlükəsizliyi tədbirlərinin gücləndirilməsində Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin mühüm rolundan danışan Azərbaycan dövlətinin başçısı ölkəmizin nüvə təhlükəsizliyinin bir çox aspektləri üzrə bu Agentliklə fəal əməkdaşlıq etdiyini və Azərbaycanın iştirakçı dövlət olduğu Nüvə Terrorçuluğuna qarşı Mübarizə üzrə Qlobal Təşəbbüsün nüvə təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının göstərdiyi səyləri dəstəklədiyini, bu yaxınlarda Azərbaycanın nüvə, kimyəvi və bioloji silahların və onların çatdırılma vasitələrinin yayılmaması sahəsində gördüyü növbəti tədbirlər haqqında yeni hesabatını Birləşmiş Millətlər Təşkilatına təqdim etdiyini diqqətə çatdırdı. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, 2012-ci ildə BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasında sədrliyi zamanı Azərbaycan beynəlxalq terrorçuluq, o cümlədən nüvə terrorçuluğu məsələlərinə aid müzakirələr təşkil etmişdir.

Nüvə və radioaktiv təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün əlavə tədbirlər görülməsinin vacibliyinə toxunan Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın nüvə materiallarının qeyri-qanuni dövriyyəsində tranzit marşrutu kimi ölkənin ərazisindən istifadənin qarşısını almaq üçün böyük səylər göstərdiyini, bu məqsədlə beynəlxalq tərəfdaşlarla sıx əməkdaşlıq edərək beynəlxalq standartlara uyğun güclü qanunvericiliyə əsaslanan əhatəli milli ixraca nəzarət sistemini formalaşdırdığını vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, bu yaxınlarda qəbul edilmiş Azərbaycanın ilk "Dəniz Təhlükəsizliyi Strategiyası"nda nüvə və digər kütləvi qırğın silahlarının və onların çatdırılma vasitələrinin, eləcə də aidiyyəti materialların yayılması dəniz təhlükəsizliyinə ən böyük hədələrdən biri kimi müəyyən edilir.

Prezident İlham Əliyev təəssüflə qeyd etdi ki, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisinin 20 faizinin Ermənistan tərəfindən davam edən işğal və azərbaycanlılara qarşı aparılmış etnik təmizləmə siyasəti səbəbindən ölkəmizin öz sərhədlərinin müəyyən hissəsinə lazımı səviyyədə nəzarət etmək imkanı yoxdur.

"Bu cür vəziyyət transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığa, nüvə və radioaktiv materialların qeyri-qanuni daşınmasına, həmçinin radioaktiv tullantı materiallarını basdırmaqla Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinin Ermənistan tərəfindən zəhərləndirilməsinə şərait yaradır..."



Bu sayımızda

"KLİNİKA MÜASİR STOMATOLOGİYANIN BÜTÜN NƏİLİYƏTLƏRİNİ ÖZÜNDƏ ƏKS ETDİRİR"



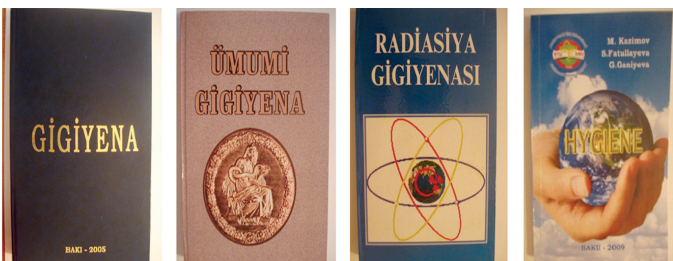
səh. 4



31 MART
Azərbaycanlıların soyqırımı

3

ÜMUMİ GİGIYENA VƏ EKOLOGIYA KAFEDRASİ



5

Uşaqların göz sağlamlığı

7

Ötən il oxuculara nümunəvi xidmət göstərilmişdir

6



Xarici dillər üzrə TEC-in konfransında

◆ Martın 28-də Stomatologiya fakültəsinin 41-ci Tələbə Elmi Cəmiyyətinin konfransı keçirilib.



Konfransı Xarici dillər kafedrası üzrə Tələbə Elmi Cəmiyyətinin sədri, dosent Rəna xanım Hüseynova açaraq ATU-nun Tələbə Elmi Cəmiyyətinin xətti ilə keçirilən tələbə elmi konfranslarının yüksək səviyyədə aparıldığını və tələbə hazırlığına xüsusi diqqət yetiril-



diyini bildirib. Bu günkü konfransda ingilis, fransız və rus dillərində məruzələrin dinlənəcəyini söyləyərək münəfiqlər heyətini iştirakçılara təqdim edib.



Bundan sonra söz tədqiqatçı tələbələrə verilib. Ümumilikdə 23 məruzə dinlənilib.

Münəfiqlər heyətinin səsvərmə nəticələrinə görə ən dolğun, elmi və maraqlı məruzələr fərqləndirilib. Belə ki, alman dili üzrə 290^a qrup tələbəsi Lalə Şabanova I, rus dili üzrə 73^a qrup tələbəsi Nəcibə Əhmədova II, ingilis dili üzrə 290^a qrup tələbəsi Mirzəyinal Hüseynov III və 108^a qrup tələbəsi Tuğra Məlikli IV yerə layiq görülüb. Qalib tələbələrə diplomlar, digər məruzəçilərə isə sertifikatlar təqdim olunub.

Növbəti mərhələdə II tura keçən tələbə tədqiqatçıları universitet üzrə Tələbə Elmi Cəmiyyətinin işində iştirak etmək hüququ qazanacaqlar.

“TƏBİB”

HƏRBİ TİBB FAKÜLTƏSİNİN MƏZUNLARI ÜÇÜN REZİDENTURAYA QƏBUL İMTAHANININ VAXTI AÇIQLANDI

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası Azərbaycan Tibb Universitetinin hərbi tibb fakültəsinin məzunları üçün rezidenturaya qəbul imtahanının hər iki mərhələsini 2014-cü il iyul ayında keçirəcək.

Həmin imtahanda iştirak edəcək namizədlər üçün “İmtahana buraxılış vərəqi”nin çapı həmin ərəfədə həyata keçiriləcək və bu barədə öncədən məlumat verilecək.

Bu haqda TQDK-nın mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Tibb tələbələri və gənc həkimlərin I Beynəlxalq Tibbi Konqresi keçiriləcək

Azərbaycan Tibb Universitetində Tibb tələbələri və gənc həkimlərin I Beynəlxalq Tibbi Konqresi keçiriləcək. Mayın 2-3-də keçirilməsi nəzərdə tutulan konqresə professorlar, aparıcı mütəxəssislər, xarici və yerli tələbələr, rezidentlər, beynəlxalq təşkilatlar və ya təşkilatların nümayəndələri dəvət olunublar

Konqresdə xarici və yerli professorların məruzələri, xarici və yerli çıxışçıların işləri dinlənəcək, seminar və treyninqlər həyata keçiriləcək.

Konqresin prezidenti akademik Əhliman Əmiraslanov, vitse-prezidentləri professorlar İbrahim İsayev, Amalya Əyyubova və dosent Müşfiq Həsənovdur. İşçi qrup 35 nəfər tələbə və rezidentdən ibarətdir.

Koordinatorlar və qrup rəhbərləri isə İsmayilov Surəddin, Zeynalov Zahir, icraedici katib Rizvan Rüstəmov, daxili əlaqələr üzrə katib İsa Mirzəyev (pediatriya fakültəsi, VI kurs), xarici əlaqələr üzrə katib Arif Cavadov (hərbi tibb fakültəsi, VI kurs), sosial işlər üzrə katib Ülker Nağızadədir (müalicə işi fakültəsi, VI kurs).

Konqres bir ilkdir. Təşəbbüskarlar əsasən universitetin elmi və ictimai həyatında aktivliyi ilə seçilən və ATU TEC-nin üzvləri olan tələbələrdir. Rəhbərlik tərəfindən lazımi dəstək aldığına görə bu konqres reallaşmaq üzrədir.

Konqres müddətində sosial proqram çərçivəsində qonaqların şəhərimizin gözəlliyi, tarixi abidələri, mədəniyyət nümunələri ilə tanışlığı üçün də imkan yaradılacaq. Bununla əlaqədar müvafiq qurumlarla artıq razılığa gəlinib.

Konqres haqqında daha ətraflı məlumatı amu.edu.az/bimec/en web sahifəsindən öyrəne bilərsiniz.



Surəddin İSMAYILOV,
Pediatriya fakültəsi üzrə TEC-in sədri

Ukrayna paytaxtında Azərbaycandan olan gənc həkimlərin və gələcək həkimlərin I Beynəlxalq konfransının işi başa çatıb

Azərbaycan Respublikasının Ukraynadakı səfirliyinin “Naxçıvan” salonunda Ukraynada yaşayan azərbaycanlı gənc həkimlərin və Ukraynada təhsil alan gələcək həkimlərin I Beynəlxalq konfransı başa çatmışdır.

Konfrans Ukraynada yaşayan Azərbaycanlı Gənclər İttifaqı (UAGİ) tərəfindən ölkəmizin diplomatik nümayəndəliyi və “Sağlam ailə” mərkəzinin dəstəyi ilə təşkil edilmişdir.

Tədbirdə azərbaycanlı diplomatlar, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinin Ukraynadakı nümayəndəliyinin



top-menecerləri, Azərbaycan, Ukrayna, Almaniya, Türkiyə və Rusiyanın tibbi profilli ali məktəblərinin tələbələri, gənc həkimlər, səhiyyə işçiləri, tanınmış professorlar və görkəmli xadimlər iştirak edirdi.

“Tibbi təhsildə rezidentura sistemi”, “Xaricdə işləyən azərbaycanlı həkimlərin

peşəkar əməkdaşlıq yolları” panellərində, habelə Ukraynadakı Azərbaycanlı Gənclər İttifaqı rəhbərinin müavini, gənc həkim Cavid Hüseynzadənin moderator olduğu “Gələcək planlar” panelində gənc həkimlər və tibbi ixtisaslar üzrə təhsil alan tələbələr üçün kommunikativ platforma yaradılması məsələləri müzakirə edilmişdir.

MDB və Avropa İttifaqı ölkələrində işləyən həmvətənlərimizin, o cümlədən Almaniyaadakı Azərbaycanlı

Həkimlər Assosiasiyasının sədri Vüqar Yaquboğlunun çıxışları böyük maraqla qarşılanmışdır.

Tədbirin sonunda Azərbaycanın Ukraynadakı səfiri Eynulla Mədətli və Ukraynanın tibb aləmində tanınmış həmvətənimiz Ənvər Həsənov konfrans iştirakçılılarına sertifikatlar təqdim etmişlər.

Türkiyə universitetlərində təhsil alan əcnəbi tələbələrin sayına görə Azərbaycan ikinci yerdədir

Türkiyənin ali məktəblərində dünyanın 93 ölkəsindən 54 minə yaxın əcnəbi tələbə təhsil alır.

AzərTAC Türkiyə KİV-lərinə istinadla xəbər verir ki, qardaş ölkənin universitetlərində təhsil alan xarici tələblərin sayına görə birinci sırada Türkmənistan, ikinci sırada Azərbaycan, üçüncü sırada isə İran yer alır.

Əcnəbi tələbələr ən çox İstanbul, Ankara və Mərmərə universitetlərində təhsil alırlar.

XALQIN QAN YADDAŞI-31 MART

Ermənilər, azərbaycanlılara qarşı tarixi düşmənçiliklərini 1918-ci ilin əvvəllərindən daha açıq müstəviyə keçirdilər. Onlar Bakıda və Zaqafqaziyanın digər bölgələrində müsəlman qırğını törətmək üçün müxtəlif fitnəkarlıqlara əl atı, Bakı Sovetinin orqanlarına, şəhər idarəçiliyinin həlledici vəzifələrinə öz nümayəndələrini yerləşdirdilər. Azərbaycanın qabaqcıl xadimləri gözələnən təhlükəni qabaqcadan duyurdu.

Ermənilər öz cinayətlərini həyata keçirmək üçün bəhanə axtarırdılar. Bu məqsədlə "Evelina"

aprel ayının 2-si gecə yarıya qədər davam etdi. Üç gün ərzində Bakıda böyük dağıntılar törədildi. Yerli dinc əhəlinin qırğınından və özünümüdafiə dastələrinin məğlubiyyətindən sonra imzalanmış saziş haqqında Bakı Sovetinin yığıncağında məlumat verən İ.Suxartsev riyakarcasına sevinc içərisində elan etdi ki, "Müsavat" fırqəsi darmadağın edildi və Türkiyənin Bakı cəbhəsi alındı". Bakıda törədilən türk-müsəlman soyqırımının saxtalaşdırılmasına, ona "vətəndaş müharibəsi" donu geydirilməsinə, qətl edilənlərin sayının azaldılmasına ilk cəhdi bu

ermənilərin mart hadisələrində iştirakını danıb gizlədir, saxtakarlıqda S.Şaumyandan da irəli gedərək, Bakıda mart qırğını hadisələri vaxtı 1000 nəfərin -300 nəfər erməni və rus, 700 nəfər müsəlmanın öldürüldüyünü həyasızcasına iddia edirdi.

Belə bir tarixi faktı da danmaq mümkün deyil ki, Azərbaycan-müsəlman soyqırımı təkcə Bakı ilə məhdudlaşmadı. Bakıda törədilmiş cinayətlər eynilə Şamaxıda, Qubada, Xaçmazda, Lənkəranda, Səlyanda, Qarabağda, Zəngəzurda, Cənubi Azərbaycanın Xoy, Salmas və

AZƏRBAYCANLILARIN SOYQIRIMI HAQQINDA

Azərbaycan Respublikası müstəqillik qazandıqdan sonra xalqımızın tarixi keçmişinin obyektiv mənzərəsini yaratmaq imkanı əldə edilmişdir. Uzun illər gizli saxlanılan, üzərinə qadağa qoyulmuş həqiqətlər açılır, təhrif edilmiş hadisələr özünün əsl qiymətini alır.

Azərbaycan xalqına qarşı dəfələrlə törədilmiş və uzun illərdən bəri öz siyasi-hüquqi qiymətini almamış soyqırımını da tarixin açılmamış səhifələrindən biridir.

1813-cü və 1828-ci illərdə imzalanan Gülcüstan və Türkmənçay müqavilələri Azərbaycan xalqının parçalanmasının, tarixi torpaqlarımızın bölünməsinin əsasını qoydu. Azərbaycan xalqının bu milli faciəsinin davamı kimi onun torpaqlarının zəbti başlandı. Qısa bir müddətdə bu siyasət gerçəkləşdirilərək ermənilərin kütləvi surətdə Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsi həyata keçirildi. Soyqırımı Azərbaycan torpaqlarının işğalının ayrılmaz bir hissəsinə çevrildi.

«Böyük Ermənistan» yaratmaq xülyəsindən ruhlanan erməni qəsbkarları 1905-1907-ci illərdə azərbaycanlılara qarşı açıq şəkildə genişmiqyaslı qanlı aksiyalar həyata keçirdilər. Ermənilərin Bakıdan başlanan vəhşilikləri Azərbaycanı və indiki Ermənistan ərazisindəki Azərbaycan kəndlərini əhatə etdi. Yüzlərlə yaşayış məntəqəsi dağıdılıb yerlə yeksan edildi, minlərlə azərbaycanlı vəhşicəsinə qətlə yetirildi. Bu hadisələrin təşkilatçıları, məsələnin mahiyyətinin açılmasına, ona düzgün hüquqi-siyasi qiymət verilməsinə maneçilik törədərək azərbaycanlıların mənfəi obrazını yaratmış, özlərinin avantürist torpaq iddialarını pərdələmişlər.

Azərbaycanlıların soyqırımı Bakı, Şamaxı, Quba qəzalarında, Qarabağda, Zəngəzurda, Naxçıvanda, Lənkəranda və Azərbaycanın başqa bölgələrində xüsusi qəddarlıqla həyata keçirilmişdir. Bu ərazilərdə dinc əhali kütləvi surətdə qətlə yetirilmiş, kəndlər yandırılmış, milli mədəniyyət abidələri dağıdılıb məhv edilmişdir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yarandıqdan sonra 1918-ci ilin mart hadisələrinə xüsusi diqqət yetirmişdir. Nazirlər Şurası 1918-ci il iyulun 15-də bu faciənin tədqiqi məqsədi ilə fəvqəladə istintaq komissiyasının yaradılması haqqında qərar qəbul etdi. Komissiya mart soyqırımını, ilkin mərhələdə Şamaxıdakı vəhşilikləri, İrəvan quberniyasının ərazisində ermənilərin törətdikləri ağır cinayətləri araşdırdı. Dünya ictimaiyyətinə bu həqiqətləri çatdırmaq üçün Xarici İşlər Nazirliyi nəzdində xüsusi qurum yaradıldı. 1919 və 1920-ci ilin mart ayının 31-i iki dəfə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tərəfindən ümummilli matəm günü kimi qeyd edilmişdir. Əslində bu, azərbaycanlılara qarşı yürüdülmən soyqırımını və bir əsrdən artıq davam edən torpaqlarımızın işğalı proseslərinə tarixdə ilk dəfə siyasi qiymət vermək cəhdi idi. Lakin, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutu bu işin başa çatmasına imkan vermədi.

Zaqafqaziyanın sovetləşməsindən öz çirkin məqsədləri üçün istifadə edən ermənilər 1920-ci ildə Zəngəzuru və Azərbaycanın bir sıra torpaqlarını Ermənistan SSR-in ərazisi elan etdilər. Sonrakı dövrdə bu ərazilərdəki azərbaycanlıların deportasiya edilməsi siyasətini daha da genişləndirmək məqsədilə yeni vasitələr əl atdılar. Bunun üçün onlar SSRİ Nazirlər Sovetinin 23 dekabr 1947-ci il «Ermənistan SSR-dən kolxozçuların və başqa azərbaycanlı əhəlinin Azərbaycan SSR-in Kür-Araz ovalığına köçürülməsi haqqında» xüsusi qərarına və 1948-1953-cü illərdə azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyasına dövlət səviyyəsində nail oldular.

1988-ci ildən ortaya atılan Dağlıq Qarabağ konfliktinin ilkin mərhələsində yüz minlərlə azərbaycanlının öz tarixi torpaqlarından qovulmasına da respublikada düzgün siyasi qiymət verilmədi. Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Ermənistan SSR-in tərkibinə daxil edilməsi haqqında ermənilərin qeyri-konstitusion qərarını və Moskvanın əslində bu vilayəti Xüsusi İdarəetmə Komitəsi vasitəsilə Azərbaycanın tabeliyindən çıxarmasını xalqımız ciddi narazılıqla qarşıladı və mühüm siyasi aksiyalara əl atmaq məcburiyyəti qarşısında qaldı. Respublikada keçirilən mitinqlər zamanı torpaqlarımızın işğalı siyasəti qətiyyətlə pislənsə də Azərbaycan rəhbərliyi öz passiv mövqeyindən əl çəkmədi. Məhz elə bunun nəticəsi olaraq 1990-cı ilin yanvar ayında getdikcə güclənən xalq hərəkatını boğmaq məqsədi ilə Bakıya qoşunlar yeridildi, yüzlərlə azərbaycanlı məhv və şikəst edildi, yaralandı, digər fiziki təzyiqlərə məruz qoyuldu.

1992-ci ilin fevralında ermənilər Xocalı şəhərinin əhalisinə misli görünməyən divan tutdu. Tariximizə Xocalı soyqırımı kimi həkk olunan bu qanlı faciə minlərlə azərbaycanlının məhv edilməsi, əsir alınması, şəhərin yerlə yeksan edilməsi ilə qurtardı.

Azərbaycanın XIX - XX əsrlərdə baş verən bütün faciələri torpaqların zəbti ilə müşayiət olunaraq, ermənilərin azərbaycanlılara qarşı düşünülmüş, planlı surətdə həyata keçirdiyi soyqırımını siyasətinin ayrı-ayrı mərhələlərini təşkil etmişdir. Bu hadisələrin yalnız birinə - 1918-ci il mart qırğınına siyasi qiymət vermək cəhdi göstərilmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi kimi Azərbaycan Respublikası bu gün onun axıra qədər həyata keçirilmədiyini qərarların məntiqi davamı olaraq soyqırım hadisələrinə siyasi qiymət vermək borcunu tarixin hökmü kimi qəbul edir.



münəqışəsi törədildi. Lənkəranda "Evelina" gəmişi ilə Hacı Zeynalabdin Tağıyevin oğlunun dəfn mərasimində iştirak etmək üçün müsəlman alayının zabitləri yola düşdü. Əlverişli məqamın yetişdiyini görən ermənilər gizli şəkildə Rus Milli Şurası, Xəzər matrosları, eser və menşevik partiyaları arasında belə bir şeyiə yaydılar ki, guya "Evelina" ilə gedən zabitlər tapşırıq almışlar ki, Lənkəranda olan müsəlman hərbi dastələri ilə birlikdə Muğanda-kı rus-molokan kəndlərini məhv etsinlər. Bu təxribat xarakterli şeyiə öz nəticəsini verdi. Şaumyanın başçılıq etdiyi Bakı Soveti gəminin heyətini tərkisilah etdi. Şəhərin müsəlman əhalisi silahların qaytarılmasını tələb etdi. Beləliklə, əvvəlcədən sövdələsmə əsasında bolşevik-erməni koalisiyası, S.Şaumyanın dediyi kimi, "həlledici döyüşlərə hər cür hazırlıq görmüşdü və dərhal bütün cəbhə boyu hucuma başladı". Bakıda ilk atəşlər açıldı. Azərbaycanlılara qarşı mart soyqırımı başlanana qədər özlərinin bitərəfliyini elan edən "Daşnak-sutyun" və Erməni Milli Şurası sonradan Bakı Sovetini müdafiə etdi. Ermənilərin fitnəsi ilə heyəti ruslardan ibarət olan hərbi gəmilər şəhərin müsəlmanlar yaşayan hissəsini atəşə tutdular. "Müsavat" liderləri kütləvi qırğının qarşısını almaq məqsədi ilə martın 31-də Sovetin İcraiyyə Komitəsi ilə danışıqlara başladılar. Buna baxmayaraq şəhərin azərbaycanlılar yaşayan rayonları tamamilə məhv edilmiş və şəhərə soxulan erməni əsgərləri tərəfindən dinc əhaliyə qarşı əsl soyqırımı həyata keçirilmişdir. Soyqırımı

hadisələrin təşkilatçısı S.Şaumyan etmişdir. O, aprel ayının 13-də Moskvaya XKS-nə göndərdiyi hesabatda həyasızcasına yazırdı: "Üç gün- 30, 31 mart və 1 apreldə Bakı şəhərində şiddətli vuruşma olmuşdur. Bir tərəfdən Sovet Qırmızı Qvardiyası, bizim təşkil etdiyimiz Beynəlmiləl Qızıl Ordu, Qırmızı donanma və erməni milli hissələri, o biri tərəfdən "Müsavat" partiyasının başçılıq etdiyi müsəlman "Vəhşi diviziya"sı və silahlı müsəlman quldur dastələr vuruşdular... Hər iki tərəfdən öldürülən üç mindən artıqdır". Əslində Şaumyanın adını çəkdiyi silahlı erməni milli hissələri ilə yanaşı, Bakı Sovetinin qoşununun 80%-i də silahlı ermənilərdən ibarət idi. Son araşdırmaların gəldiyi nəticəyə görə Şaumyanın erməni hökuməti Bakıda 35 minə qədər azəri-türkününü üç günün ərzində qanına qəltan etmişdi. Menşevik qəzeti "Naş qolos" mart qırğınından sonra şəhərdəki vəziyyəti belə təsvir edirdi: "Hər yerdə meyitlər qıç olmuş, eybəcər hala salınmışdır. Təzə Pir məscidinin yanında ağır mənzərə vardı. Məscid atəşdən zərər çəkmişdir. Ziyarətgahın bu cür təhqiri geniş kütlələrin qəlbini ağrıdır, meytlər onları daha çox həyacanlandırır, nifrət və təhqir zəhərinin dərinliyi işlədiyi hiss olunur".

Mart soyqırımından bir il sonra ermənilər bu hadisəni bolşeviklərlə müsəlmanlar arasında baş vermiş hakimiyyət mübarizəsi kimi təqdim etməyə başladılar.1919-cu ilin payızında, Bakıya gəlmiş ABŞ missiyasının başçısı general Harbordda təqdim etdiyi sənəddə erməni yepiskopu Baqrat

Urmiya şəhərlərində, Naxçıvanda, Vanda, Diyarbəkirdə davam etdirildi. Martın sonu, aprel -may aylarında ermənilərin törətdiyi soyqırımın nəticəsində yuxarıda sadalanan yerlərdə yarım milyona qədər azəri-türkü amansızcasına qətlə yetirildi.

Təkcə 1918-ci il ərzində ermənilər Zəngəzurda 115, Qarabağda 157, Qubada 122, İrəvan quberniyasında 211, Gəncə ətrafında 272, Ağsu, Kürdəmir və Lənkəranda 130 yaşayış məntəqəsinin əhalisini vəhşicəsinə qırılmış, kəndləri talan edib yerlə yeksan etmişlər. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, ermənilərin xalqımıza qarşı soyqırımını nəticəsində milyonlarla insan məhv edilib və qaçqına çevrilməsinə baxmayaraq, bəşəriyyət əleyhinə bu cinayət bütün təfərrüatı ilə heç vaxt dünya ictimaiyyətinin mühakiməsinə çıxarılmamış, yüksək səviyyəli beynəlxalq qurumlarda ciddi müzakirə obyektı olmamışdır.

Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirilmiş soyqırımların siyasi baxımdan qiymətləndirilməsinə Azərbaycanda milli azadlıq hərəkatının genişləndiyi ötən əsrin 80-cı illərinin sonu- 90-cı illərin əvvəllərində başlamışsa da, ona əsl və tam siyasi qiymət ulu öndər Heydər Əliyevin "Azərbaycanlıların soyqırımını haqqında" 1998-ci il 26 mart tarixli fərmanında bütün dolğunluğu ilə öz əksini tapmışdır. Həmin fərmanla martın 31-i azərbaycanlıların soyqırımını günü elan edilmişdir.

Arzu SEYİDOVA,
"İctimai fənlər" kafedrasının
əməkdaşı

Müsahibə



Müstəqillik qazandıqdan sonra ölkəmizdə stomatologiya sahəsi ən çox inkişaf etmiş sahələrdən hesab olunur. Müasir avadanlıqlar, peşəkar həkim kontingenti, pasiyentlərə yüksək keyfiyyətli xidmətin göstərilməsi onlarda bir rahatlıq, hər şeydən öncə bir məmnunluq hissi yaradır. Çünki sağlam diş hər kəsə estetik gözəllik verməklə yanaşı, həm də bir rahat gülüş bəxş edir. Xoş təbəssüm, rahat gülüşün çöhrələrdə daima qalmasında Azərbaycan Tibb Universitetinin Stomatologiya fakültəsinin əsas bazası olan Stomatoloji Klinikanın rolu danılmazdır. Klinikanın fəaliyyət istiqaməti yüksək ixtisaslı həkim-stomatoloq kadrları hazırlamaq məqsədilə tədris, elmi-tədqiqat işlərinin aparılması üçün müasir tələblərə cavab verən baza olmaqla bərabər, əhaliyə yüksək ixtisaslı stomatoloji xidməti təmin etməkdən ibarətdir. Klinikaya rəhbərlik edən tibb elmləri doktoru, dosent Alqış Səfərovdan klinikanın fəaliyyəti ilə bağlı aldığımız müsahibəni oxucularımızın diqqətinə çatdırırıq:

“KLİNİKA MÜASİR STOMATOLOGIYANIN BÜTÜN NAILIYYƏTLƏRİNİ ÖZÜNDƏ ƏKS ETDİRİR”

Tədris və həkim kabinetləri ən müasir diaqnostika və müalicə avadanlıqları ilə təchiz olunub

“TƏLƏBƏLƏR NƏZDİNDƏKİ POLİKLİNİKADA KLİNİKANIN STOMATOLOJİ PRAKTİK TƏCRÜBƏLƏRİNİ ARTIRIRLAR”

- Alqış müəllim, söhbətimizə Stomatoloji Klinikanın, həmçinin stomatologiya fakültəsinin inkişaf tarixindən başlayaq...

- Azərbaycan Tibb Universitetinin ilk klinikası kimi rəhbərlik etdiyim Stomatoloji Klinikada 2002-ci ilin sentyabrından fəaliyyət göstərir. Stomatologiya fakültəsinin tələbələrini klinikanın nəzdindəki stomatoloji poliklinikada praktik təcrübələrini artırır. Adıçəkilən fakültədə 803 tələbə təhsil alır, onların arasında təkcə yerli tələbələr deyil, Türkiyə, İran, Səudiyyə Ərəbistanı, Pakistan, Əfqanıstan, İordaniya, Suriya, Finlandiya, ABŞ, Rusiya, Gürcüstan və s. ölkələrin vətəndaşları da var. Tədris Azərbaycan, rus və ingilis dillərində aparılır. Son 5 il ərzində Stomatoloji Klinikanın nəzdində stomatologiya elminin müxtəlif sahələrini əhatə edən 72 elmi-tədqiqat işi yerinə yetirilib. Klinikada 180-ə yaxın professor-müəllim heyəti çalışır. Bununla

elmi-pedaqoji kadrların çatışmazlığı ilə əlaqədar olaraq, əməkdar elm xadimi, professor Gülbala Qurbanovun rəhbərliyi ilə vahid stomatologiya kafedrası yaradılıb. Profil fənlər həmin kafedrada tədris edilibdir. 1956-cı ildə bu kafedra üç yerə - terapevtik, cərrahi və ortopedik stomatologiya kafedralarına bölünüb. Hazırda ATU-da stomatologiya fənninin tədrisi 5 kafedrada - Terapevtik stomatologiya, Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi, Ortopedik stomatologiya, Uşaq stomatologiyası və Stomatologiya kafedrasında (müalicə-profilaktika, pediatriya, tibbi profilaktika və hərbi tibb fakültələrinin tələbələri üçün) həyata keçirilir. İndiyədək əməkdaşlarımız tərəfindən Azərbaycan dilində bir sıra dərsləklər, o cümlədən 500-dən çox elmi məqalə, tezis, metodik vəsait çap olunub, onlarla səmərələşdirici təklif verilibdir.

“KLİNİKANIN DIŞ TEXNİKİ LABORATORİYALARININ AVADANLIQLARI YENİLƏRİ İLƏ ƏVƏZLƏNİB”

- Zəhmət olmasa, bir az da rəhbərlik etdiyiniz klinikanın kadr potensialı ilə bağlı ümumi məlumat verərdiniz...

- Klinikada 8 tibb elmləri doktoru-professor, 2 tibb elmləri doktoru-dosent, 32 dosent, 63 tibb üzrə fəlsəfə doktoru çalışır. Eyni zamanda hazırda klinikada stomatologiya üzrə 17 rezident təhsilini davam etdirir. 3 nəfər doktorantura, 8 nəfər əcnəbi həkim-

stomatoloq 3 illik ixtisasartırma kursu keçirlər. Əməkdaşlardan 22 nəfər dissertasiya üzərində çalışır. II, III, IV kursların tələbələri istehsalat təcrübəsi keçirlər. Stomatologiya fakültəsinin elmi şurasının iclasları, aprobasiya şuraları, kafedraların iclasları, Tələbə Elmi Cəmiyyətinin konfransları və s. daima klinikanın binasında



keçirilir.

Bir sözlə, hazırda klinika müasir stomatologiyanın bütün nailiyyətlərini özündə əks etdirir. Tədris və həkim kabinetləri ən müasir diaqnostika və müalicə avadanlıqları ilə təchiz olunubdur.

2011-ci ildə klinikanın rentgen-diaqnostika şöbəsinə universitet tərəfindən Yaponiyanın «Maritta» firmasının rəqəmsal rentgen aparatı gətirilib. Şöbədə tələbələr və həkimlər üçün kompyuterlə təchiz olunmuş tədris rentgen-diaqnostika kabineti açılıb.

Klinikanın diş texniki laboratoriyalarının avadanlıqları və materialları yenilənərək ən müasirləri ilə əvəz olunubdur. Bu gün laboratoriyada metal-keramika, metalsız-keramika, vinirlər, metal-plastmas, kompozit plastmas, akril və termoplast protezlər, bürge protezlər keyfiyyətinə görə ən yüksək tələblərə cavab verir. Stomatologiyada istifadə olunan dərman və ləvazimatlar isə ən müasir standartlara cavab verən aparıcı şirkətlərin məhsullarından ibarətdir.

“BİZDƏ İLDƏ 20 MİNDƏN ÇOX PASİYENTƏ STOMATOLOJİ YARDIM GÖSTƏRİLİR”

- Bəs klinikanızda inkişaf etmiş ölkələrin qabaqcıl təcrübəsindən istifadə olunurmu?

- Klinikada əməkdaşları son 5 il ərzində respublikada və xaricdə keçirilən 300-dən

çox beynəlxalq konfranslarda, simpoziumlarda aktiv iştirak ediblər.

Stomatologiyada əldə olunan yeni nailiyyətlər əməkdaşlarımız tərəfindən mənimsənilərək praktik-stomatologiya və tədrisdə istifadə olunur. Klinikada profil kafedraları yerləşdiyindən stomatologiyanın bütün istiqamətlərində elmi tədqiqat işləri aparılır.

Universitetdə tədrisin Boloniya prosesinin kredit sistemində keçməsi ilə əlaqədar olaraq ka-

fedraların tədris proqramlarına uyğun dəyişikliklər olunur.

Bu gün ATU-nun Stomatoloji Klinikası öz funksiyasını yerinə yetirərək dinamik inkişaf edir.

Klinikada ildə 20 000-dən çox pasiyentə yüksək ixtisaslı stomatoloji yardım göstərilir.

Sonda xoş xəbər kimi diqqətinizə onu da çatdırmaq istərdim ki, ATU-nun Stomatoloji Klinikasının ərazisində tələbələr üçün yeni Stomatoloji Tədris Mərkəzi istifadəyə veriləcək. Universitetimizin həyatında bu, yeni yaradılan Tədris Mərkəzi klinikalardan, 2 fantom kabinetdən, sterilizasiya otağından və s. ibarət olacaq. Burada tələbələr fantom üzərində əl vərdişlərini öyrənməklə yanaşı, müəllimlərlə birlikdə xəstə qəbul edəcək, konsultativ və müalicə işlərini sərbəst yerinə yetirməklə manual vərdişlərini təkmilləşdirəcəklər. Onu da qeyd edim ki, klinikada belə bir mərkəzə böyük ehtiyac duyulurdu. Universitetimizin rektoru, millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanovun klinikamıza olan diqqət və qayğısı sayəsində müasir tələblərə cavab verəcək bir tədris mərkəzi zinin bu ilin sentyabrında açılışını edəcəyik.

**MƏNSUR,
Qabil ABDULLAYEV**

Fotolar Cənnətəli Çingizindir



yanaşı, Stomatoloji Klinikada terapevtik, cərrahi və ortopedik xidmətdən əlavə, implantologiya, parodontologiya, ortodontiya, rentgen-diaqnostika, fizioterapiya, «Rentgen-Diaqnostika» tədris mərkəzi və stomatoloji laboratoriyalar da fəaliyyət göstərir. Qeyd edim ki, stomatologiya fakültəsi 1954-cü ildə təşkil olunub. İlk dövrlər stomatologiyanın əsas bölmələri üzrə peşəkar

Kafedralarımız

◆ 2012-ci ilin dekabr ayında 90 illik yubileyini qeyd edən ümumi gigiyena və ekologiya kafedrası universitetin yüksək ixtisaslı həkim kadrlarının hazırlanmasında əsas rol oynayan ən böyük kafedralardan biridir. Kafedranın təlim-tərbiyə işi Universitetin bütün fakültələrinin (müalicə işi, hərbi-tibb, tibbi-profilaktika, stomatologiya və əczaçılıq) tələbələrini əhatə edir. Hazırda kafedranın ştatı 16 nəfər professor-müəllim heyəti, 6 köməkçi personaldan ibarətdir.

Azərbaycanda gigiyenanın bir elm kimi inkişafı, onun tədris və elmi-tədqiqat istiqamətlərinin genişlənməsi, respublika səhiyyəsinin profilaktik sahələri üçün yüksək ixtisaslı həkim kadrlarının hazırlanması işinin elmi əsaslar üzərində qurulması Ümumi gigiyena kafedrasının yaranması və inkişafı ilə sıx bağlıdır.

daha da təkmilləşdirilməsi və yüksək ixtisaslı həkim və provizor kadrlarının hazırlanması texnologiyasında progressiv islahatlarla zəngin olmuş, bu proseslər son illərdə ölkəmizdə təhsilə Avropa Kredit-transfer sisteminin tətbiqi ilə özünün ən yüksək səviyyəsinə çatmışdır. Kafedrada həyata keçirilən bu çətin və mürəkkəb islahatlar prosesinə Moskva gigiyenistlər məktəbinin yetirməsi olan professor M.Kazimov rəhbərlik edir.

Professor M.Kazimov 1992-ci ildə kafedra müdiri vəzifəsinə seçilmişdir. Bu dövr kafedranın tədris, tədris-metodik, elmi-tədqiqat işləri və digər fəaliyyət sahələrində formalaşmış ənənələrin möhkəmləndirilməsi və daha da inkişaf etdirilməsi ilə səciyyələndirilir. Bu ənənələr kafedranın yarandığı ilk illərdən özünün dinamik və zamanın tələblərinə uyğun inkişaf tarixinin ən mütərəqqi elementlərini özündə əks etdirir.



ÜMUMİ GİGIYENA VƏ EKOLOGIYA KAFEDRASİ

Respublikada profilaktik təbabətin inkişaf perspektivləri nəzərə alınaraq kafedra "Gigiyena kafedrası" adı ilə 1922-ci ilin dekabr ayında Bakı Universitetinin (İndiki Bakı Dövlət Universiteti) nəzdində yaradılmış tibb fakültəsinin tərkibində təşkil edilmiş və ştat tərkibi 3 əməkdaşdan (kafedra müdiri, assistent və həkim-laborant) ibarət olmuşdur. 1930-cu ildə tibb fakültəsinin bazasında müstəqil Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun yaradılması ilə əlaqədar kafedra həmin institutun sanitariya-gigiyena fakültəsinin tərkibində fəaliyyətini davam etdirmişdir.

Yarandığı vaxtdan 1992-ci ilə qədər kafedraya ardıcıl olaraq Rusiyanın və Azərbaycanın görkəmli alimləri – professor V.Malenyuk (1922-1926), professor Ö.Bayraşevski (1926-1932), dosent C.Nuriyev (1932-1939), professor M.Əfəndizadə (1939-1963), dosent N.Bağırov (1963-1965) və professor İ.Səmədov (1965-1992) rəhbərlik etmişlər.

Azərbaycanda gigiyena sahəsində ilk elmlər doktoru, professor M.Əfəndizadənin

Hazırda fənnin tədrisi universitetdə təhsil alan tələbələrin fakültələr üzrə ixtisas xarakteristikası nəzərə alınmaqla təmayüllü şəkildə, kompüter texnikasından geniş istifadə olunmaqla təşkil edilmişdir. Tədrisin mühazirə və təcrübə məşğələlərində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi tədris materiallarına müntəzəm olaraq yeni məlumatların daxil edilməsinə və onların yeniləşməsinə imkan verir, eyni zamanda tədrisin belə təşkil tələbələrin tədris fəallığının və göstəricilərinin əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlməsinə şərait yaratmışdır.

Tədris-tərbiyə prosesinin effektivliyinin yüksəlməsində kafedra kollektivinin tədris-metodik iş sahəsində də fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və metodik yeniliklərin fasiləsiz olaraq tədrisə daxil edilməsi mühüm rol oynamışdır. Bu istiqamətdə fənnin tədrisinin gələcək həkim və provizorların ixtisas xarakteristikalarına uyğunlaşdırılmış tədris proqramları, tibbi-profilaktika ixtisası

tələbələrinin bir sıra təcrübə məşğələləri Respublika və Bakı şəhəri rayonlarının gigiyena və epidemiologiya mərkəzlərinin bazalarında, stomatologiya və əczaçılıq fakültələrinin tələbələri isə müvafiq olaraq stomatoloji poliklinikaya və nəzarət-analitik laboratoriyaların bazalarında ayrı-ayrı gigiyenik məsələləri öyrənirlər.

Uzun illər ərzində tələbələr üçün Gigiyena fənninin və onun ayrı-ayrı sahələrinin öyrənilməsində böyük çətinliklər törədən dərslər problemi kafedra əməkdaşları tərəfindən müvəffəqiyyətlə həll edilmişdir. Belə ki, son 10 ildə "Gigiyena", "Ümumi gigiyena, təcrübə dərslərinə aid dərslər", "Radiasiya gigiyenası", "Gigiyena profilaktika laboratoriyası işinin əsasları", "Gigiyenadan mühazirələr", "Hərbi gigiyenadan təcrübə məşğələləri üçün vəsait", "Əczaxana müəssisələrinin gigiyenasına dair dərslər vəsaiti" və ingilis dilində təhsil alan tələbələr üçün "Higiene" dərsləri nəşr olunub tələbələrin istifadəsinə verilmişdir.

"Gigiyena" ixtisası üzrə rezidentlərə kafedranın rəhbərliyi və kafedrada rotasiya yolu ilə onların məşğul olmaları daim kollektivin diqqət mərkəzindədir. Rezidentura təhsili üçün artıq hazırlanmış müvafiq tədris proqramı, rezidentlərin fərdi tədris planı kimi vacib materiallarla yanaşı, hazırda kafedrada rezidentlərin rotasiya keçdiyi 3 fənnə aid mövzu planları və təqvim-mövzu planları işlənilib başa çatdırılma mərhələsindədir.

Gərgin və məhsuldar tədris və tədris-metodik işlərlə yanaşı, yarandığı ilk illərdən başlayaraq respublika üçün böyük aktualıq kəsb edən gigiyenik problemlərin elmi əsaslarının işlənilməsi kafedranın kollektivinin elmi tədqiqatlarının əsas istiqamətlərini təşkil etmişdir. Kafedranın formalaşmasının ilk dövrlərindən başlayaraq respublikanın təbii-iqlim amillərinin gigiyenik cəhətdən qiymətləndirilməsi və onlardan əhali sağlamlığının möhkəmləndirilməsi məqsədilə istifadə olunması, respublikanın böyük şəhərlərində yeni mikrorayonların, yaşayış məhəllələrinin və yaşayış binalarının səmərəli tikintisinin gigiyenik əsaslandırılması, ətraf mühitin (xüsusən atmosfer havasının) zərərli qazlarla çirklənməsinin gigiyenik məsələləri, respublikanın neft və neft-kimya sənayesi müəssisələrində əmək şəraitinin və istehsalatın zərərli amillərinin işçi sağlamlığına təsirinin gigiyenik qiymətləndirilməsi, habelə kənd təsərrüfatında aqrokimyəvi maddələrin tətbiqinin gigiyenik reqlamentləşdirilməsi kafedranın elmi planlarının əsasını təşkil etmiş və müvəffəqiyyətlə həll edilmişdir.

1990-cı illərdən başlayaraq kafedranın professor-müəllim heyətinin elmi-tədqiqatlarında ətraf mühitin metallarla çirklənməsinin, bu çirklənmələrdə sənaye

müəssisələrinin və avtonəqliyyat vasitələrinin çirklənmə mənbələri kimi rolunun gigiyenik cəhətdən qiymətləndirilməsi xüsusi yer tutmuşdur. Bu problem daxilində kafedra kollektivinin istər planlı elmi tədqiqatları, istərsə də ayrı-ayrı əməkdaşların dissertasiya işləri neft maşınqayırma, toz metallurjiyası, neftçixarma sənayesi müəssisələrində və onların yerləşdiyi arealda işçi zonasının və ətraf mühitin ağır metallar və radioaktiv maddələrlə, habelə respublika ərazisində mövcud olan beynəlxalq və şəhərlərarası avtomagistral keçən zonalarda atmosfer havasının, torpağın və ərzaq bitkilərinin zərərli avtonəqliyyat tullantıları ilə, o cümlədən ağır metallarla çirklənməsi və bu çirkləndiricilərin əhali sağlamlığına təsirinin gigiyenik məsələləri professor M.Kazimovun rəhbərliyi altında yerinə yetirilmiş bir sıra dissertasiya işlərində (N.Göyüşova, V.Əliyev, S.Fətullayeva, M.Əlili, F.Hüseynova, C.Ələkbərova, G.Əliyeva, L.Əhmədova, F.Əli, A.Abdullayeva) öz səmərəli həllini tapmışdır.

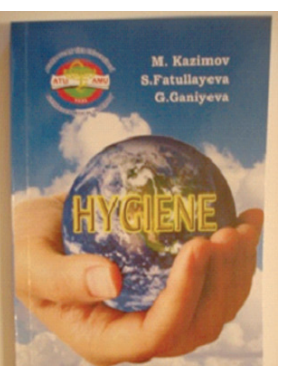
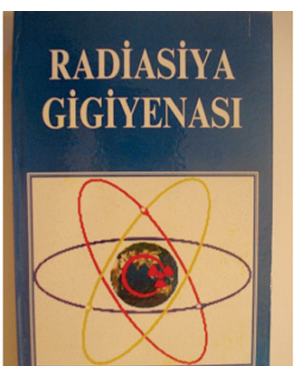
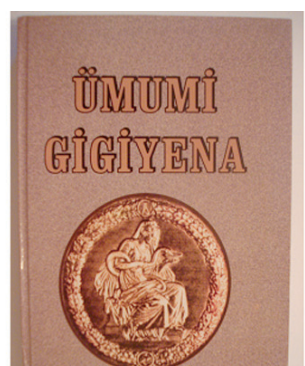
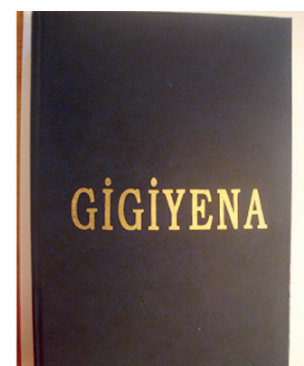
Son illərdə respublika əhalisinin qidalanmasında mikroelement amilinin rolunun gigiyenik məsələləri kafedranın planlı elmi tədqiqat istiqaməti və bir sıra dissertasiya mövzuları kimi araşdırılmaqdadır. Bu tədqiqatların elmi və təcrübə əhəmiyyət kəsb edən nəticələri nüfuzlu yerli, yaxın və uzaq xarici jurnal və məcmuələrdə nəşr olunmuş, ÜST xəttinə bir sıra beynəlxalq simpozium və konfranslarda [Rusiya Federasiyası-Moskva, Qazaxstan-Astana, Qırğızistan-Bişkek, Belçika-Brüssel, İspaniya-Madrid, Almaniya-Bonn, İtaliya-Milan, Avstriya-Vyana, İsveçrə-Cenevrə, Lüksemburq və s.] dinlənilib müzakirə edilmiş və yüksək qiymətləndirilmişdir.

Kafedrada aparılan elmi araşdırmaların nəticələrinin səhiyyə təcrübəsinə tətbiqi sahəsində də müəyyən nailiyyətlər əldə olunmuşdur. Son illərdə kafedra əməkdaşlarının elmi araşdırmalarının nəticələri əsasən neft emalı proseslərində ətraf mühitin və ilk növbədə torpağın mühafizəsinə yönəlmiş standart hüququnda 1 gigiyenik normativ işlənilib hazırlanmış və Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunmuşdur. Bu dövrdə müxtəlif istehsalat sahələrində əmək şəraitlərinin yaxşılaşdırılması və ətraf mühitin mühafizəsinin reqlamentləşdirilməsinə dair 10-dan çox normativ sənədlər, o cümlədən sanitariya qayda və normaları və metodik tövsiyələr təcrübə səhiyyəyə təqdim olunmuşdur.

Kafedra kollektivi ölkəmizdə gigiyena fənninin tədrisinin təkmilləşdirilməsi, savadlı və ziyalı həkim kadrların hazırlanması, elmin daha da inkişaf etdirilməsi, habelə respublika üçün xüsusi aktualıq kəsb edən ətraf mühitin mühafizəsi və əhali genofonunun qorunub saxlanması istiqamətində öz səmərəli fəaliyyətini qarşıdakı illərdə də davam etdirəcəkdir.

Mirzə KAZIMOV,
Kafedranın müdiri, respublikanın
əməkdar müəllimi, professor

Əsədulla QURBANOV,
Kafedranın dosenti



kafedraya rəhbərlik etdiyi dövr gigiyenanın tədrisində əsaslı kəmiyyət və keyfiyyət dəyişiklikləri ilə yanaşı, gənc elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması, respublikada gigiyena elminin yeni-yeni sahələrinin (uşaq və yeniyetmələr gigiyenası, qidalanma gigiyenası, əmək gigiyenası, kommunal gigiyena), elmi-metodik bazasının yaradılması, habelə ölkənin təbii-iqlim amillərindən, müalicə vasitələrindən istifadə olunmasının və sanitariya-kurort zonalarının elmi-gigiyenik cəhətdən qiymətləndirilməsi dövrü kimi xarakterizə olunur.

Keçən əsrin 60-80-ci illərində kafedraya professor İ.Səmədovun rəhbərliyi dövründə kafedranın maddi-texniki və tədris-metodik bazası daha da genişlənməmiş və möhkəmlənmiş, kafedraya gənc və perspektivli gənclərin gətirilməsi və onların tədris və elmi tədqiqat işlərinə cəlb edilməsi kafedranın intellektual potensialının artmasına və güclənməsinə səbəb olmuşdur. Bu dövrün elmi tədqiqatları əsasən neft sənayesi sahələrində əmək gigiyenası, neft istehsalı müəssisələrinin təsərrüfatında atmosfer havasının çirklənməsinin gigiyenik məsələləri, kənd təsərrüfatında aqrokimyəvi maddələrin tətbiqinin gigiyenik məsələlərinə həsr olunmuşdur.

Məlum olduğu kimi, keçən əsrin sonuncu onilliyindən başlayan dövr ali tibbi təhsilin

tələbələri (məzunları) üçün diplomdan sonrakı hazırlıq proqramları tərtib olunmuş və müvəffəqiyyətlə tətbiq olunur. Gigiyenanın bütün bölmələri üzrə istər mühazirə, istərsə də təcrübə məşğələlərində hər bir mövzuya daxil olan məsələləri və onların vaxt bölgüsünü əks etdirən işçi proqramları (fakültələr və semestrlər üzrə) tərtib olunmuşdur və tədris prosesində, onun metodik təlimatında müvəffəqiyyətlə istifadə olunur.

Son illərdə profilaktik təbabətin əhatə dairəsinin genişlənməsi, əhali sağlamlığının və ətraf mühitin mühafizəsi məsələlərinə yeni yanaşmaların formalaşması ilə əlaqədar tibbi profilaktika ixtisası tələbələrinin tədris proqramlarına yeni tədris fənlərinin - "Gigiyenik diaqnostika" və "Gigiyena profilaktika laboratoriyası işinin əsasları" fənləri daxil edilmişdir. Bununla əlaqədar həmin fənlərin maddi-texniki və metodik təminatı kafedra kollektivinin fəaliyyətində xüsusi yer tutmuşdur.

Tədrisin təcrübə səhiyyənin ehtiyaclarına uyğun və onunla əlaqəli təşkilə də vacib məsələlər kimi təcrübə məşğələlərinin təqvim mövzu planlarına daxil edilir. Bu məsələnin həlli istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülür. 1997-ci ildən etibarən Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin əmri ilə Respublika GEM "radiasiya təbabəti" laboratoriyası kafedra üçün tədris bazası kimi müəyyən edilmiş, tibbi-profilaktika fakültəsinin II kurs

Bu gün informasiya - kommunikasiya texnologiyaları cəmiyyətin, mədəniyyətin bütün sahələrinə nüfuz etdiyi kimi, kitabxanalar da elmi informasiya xidmətinin yerinə yetirilməsində mühüm rol oynayır. Elektron kataloqun, elektron kitabxananın yaranması və fəaliyyəti informasiya cəmiyyətinə dəyərli bir hədiyyədir.

Ötən il oxuculara nümunəvi xidmət göstərilmişdir



Müasir dövrdə qloballaşma cəmiyyətində oxucuların informasiya tələbatının ödənilməsində internet və elektron kataloqları da mühüm rol oynayır.

Bundan əlavə çoxsaylı beynəlxalq informasiya mənbələrindən istifadə edilməsi də universitet əməkdaşlarının və tələbələrini elmi informasiyaya olan tələbatlarının ödənilməsi üçün əsas amillərdən hesab olunur.

Oxucular kitabxanamızda yaradılmış xüsusi internet zalında müxtəlif elektron kitabxanalardan, o cümlədən

<http://search.ebscohost.com>

<http://www.springerlink.com>

<http://www.clinicalkey.com>

<http://www.webofknowledge.com>

<http://www.journals.cambridge.org>

<http://www.bioone.org> və digər saytların çoxsaylı materiallarından yetərincə istifadə edirlər.

Oxucuların informasiyaya olan tələbatını daha yüksək səviyyədə ödənilməsi üçün kitabxana fondunun elektron kataloquna salınması işi hazırda davam etdirilir. İl ərzində İRBİS-64 elektron kataloq bazasına 4000 nüsxədən çox kitab salınmışdır. "Kitab.az" (Kitab.org) elektron kataloquna isə 249 nüsxə bibliografik təsvir salınmışdır.

2013- ildə kitabxanaya vahid oxucu bileti üzrə gələnlərin sayı 11.175 nəfər olmuşdur. Bütünlüklə struktur bölmələri üzrə kitabxanaya gələnlər 123.464 nəfər təşkil etmişdir.

Əsaslı Kitabxananın bütün xidmət şöbələrində oxuculara 695.680 nüsxə ədəbiyyat verilmiş, hər bir oxucunun informasiyaya olan tələbatına diqqətlə yanaşılmış, onlar istedikləri ədəbiyyatla təmin edilmişlər.

Kitabxanalararası abonement vasitəsi ilə oxuculara 35 nüsxə ədəbiyyat verilmiş, 15 nüsxə isə alınmışdır.

Ötən il 10.500 nəfər internetdən istifadə etmiş, onlara 7.250 arayış (20 yazılı, 7230 şifahi) verilmişdir. 72 elektron kitab, mövzu üzrə isə 95 internet axtarışı aparılmışdır. Əsaslı Kitabxananın poçtuna (E-mail: amu-lib@mail.ru) və kompyuterlərə gündəlik nəzarət edilmişdir.

2013- cü ildə dissertasiya və avtoreferatlar şöbəsinə 46 dissertasiya, 92 avtoreferat qəbul edilmişdir. İl ərzində bu şöbəyə 220 nəfər oxucu müraciət etmiş, onların informasiyaya olan ehtiyacları 402 dissertasiya və 768 avtoreferatla təmin olunmuşdur. Həmçinin kompyuterdə qəbul edilmiş dissertasiyalara kartoçkalar yazılmış, bu kar-

toçkalara 92 UOT indeksi verilmişdir.

Tələbə abonentləri şöbəsində də oxuculara nümunəvi xidmət göstərilmişdir. Bu şöbədə 8.371 oxucu istifadə etmişdir. Kütləvi kitab verilişi zamanı kitabxananın əməkdaşları, o cümlədən ATU Gənclər və Tələbə Həmkarlar Təşkilatının nümayəndələri də iştirak etmişlər.

Bu şöbəyə müraciət edənlərin sayı

33.484 nəfər olmuş, onlara 401.808 nüsxə kitab verilmişdir. Bu şöbənin yeni ədəbiyyata olan ehtiyacı da vaxtında təmin edilmişdir. İl ərzində 1.842 nüsxə kitab daxil olmuş, 1.302 nəfər tələbənin döviyyə və rəqəsinə imza atılmışdır.

Komplektləşdirmə şöbəsində də işlər uğurla həyata keçirilmişdir. Şöbəyə ötən il 3.006 nüsxə ədəbiyyat daxil olmuşdur. Bunun 2.767 nüsxəsi elmi və tədris ədəbiyyatı təşkil edir. Bunun 2.536 nüsxəsi Azərbaycan, 470 nüsxəsi də xarici dillərdə olan ədəbiyyatdır. Jurnalların sayı isə 101 nüsxədir.

Kitabxanaya Universitet rəhbərliyindən, əməkdaşlardan və digər təşkilatlardan xeyli sayda ədəbiyyat hədiyyə edilmişdir.

Kütləvi işlərin həyata keçirilməsi də kitabxananın fəaliyyətində əsas rol oynayır. 20 yanvar – Şəhidlər gününə, Xocalı soyqırımına, 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Gününə, Novruz Bayramına, Ulu öndər Heydər Əliyevin və akademik Zərifə Əliyevanın 90 illiyinə, 28 May Respublika Gününə, Dövlət Bayrağı Gününə, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Gününə həsr olunmuş sərgilər, foto – stendlər, yığıncaqlar belə tədbirlərdəndir.

Bibliografiya şöbəsi tərəfindən kitabxanaya daxil olan yeni nəşrlərin "Bibliografik məlumat" siyahısının hazırlanması 15 abonentə paylanması da uğurlu nəticələrdən biridir. Bu buraxılış 145 nəşri əhatə edir.

Elmi kitablaşdırma və kataloqlaşdırma şöbəsində də işlər keyfiyyətlə həyata keçirilmişdir. İl ərzində kataloqa 2.454 nüsxə kartoçka düzülmüşdür. Həmçinin əlifba kataloquna 135, sistemli kataloqa 36 yeni ayırıcı qoyulmuşdur.

Hazırda İRBİS-64 proqramı layihəsi üzrə elektron kataloqun yeni versiya ilə təmin olunması və digər informasiya xidmətlərinin daha da səmərəli təşkili üçün yeni texnologiyalarla təmin olunmuşduq. Bunlar hamısı universitet rəhbərliyinin diqqəti və qayğısı sayəsində həyata keçirilmişdir.

Əminik ki, bu il də Əsaslı Kitabxanada qarşıda duran vəzifələr layiqincə həyata keçiriləcək, oxucu tələbatının ödənilməsinə daha da qayğı ilə yanaşılacaqdır.

Z.EMİNOVA,

Əsaslı Kitabxananın direktoru, tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru

Dərman bitkiləri

Gicitkən

Gicitkən çox qiymətli yem bitkisi sayılır. Onun qarğıdalı, sorqo, çovdar, vələmir, çuğundur, kartof, ot ilə birlikdə hazırlanmış silosu yüksək keyfiyyətə malikdir.

Yarpaqlarının tərkibi çoxlu miqdarda üzvi turşular, B, B₂ və K vitaminləri, mikroelementlər, aşı və fitonsid maddələrlə zəngindir. Onların tərkibində 200 mq%-ə qədər S vitamini vardır ki, bu da limondakından 2,5, albalıdakından 7, kartof və almadakından isə 10 dəfə çoxdur. Karotinin miqdarı 50 mq%-dir.

Gicitkən çox qədim zamanlardan başlayaraq müasir dövrdə də tərəvəz bitkisi kimi yeyilir. Ondan hazırlanan şirniçilər, sup, salatlar nəinki dadlı, həm də orqanizm üçün çox faydalıdır.

Hazırda bitkinin cavan yarpaq və zoğlarını erkən yazda toplayıb kətə, qutab, borş, sup, salat və s. hazırlanmasında geniş istifadə edirlər. Cavan zoğlarını duza və turşuya qoyur, yeri gəldikdə süfrəyə qoyub iştahgətirici edviyyə kimi yeyirlər.

Gicitkənin yarpağı çox qiymətli polivitaminli məhsuldur. Odur ki, müasir tibbdə ondan dəmləmə və duru ekstrakt halında bir sıra xəstəliklərin müalicəsində geniş istifadə edilir. Məsələn, daxili qanaxmalarda qankəsici, mədəbağıracaq xəstəliklərinin müalicəsində həzm prosesi və maddələr mübadiləsini yaxşılaşdırmaq üçün istifadə edilir.

Bitki «qanı» adlandırılan xlorofil bitkinin yarpağında külli miqdarda olduğundan qanazlığında, orqanizmin müqavimətinin artırılmasında istifadə edilir. Gicitkən sıyığını balla qarışdırıb, prostat vəzinin adenomiyası xəstəliyinə qarşı bir həftə qəbul etdikdə vəzin şişmə prosesi dayanır və xəstəlik bir ay müddətində aradan qalxır.

Gicitkən və qoz yarpağından hazırlanmış sıyıq balla qarışdırıb daxili orqanlarında xərçəng olan xəstəyə verdikdə xərçəng hüceyrələrinin inkişafı dayanır.

Mədəsi xərçəng xəstəliyinə tutulmuş qoca qarışdırıb hər gün 2-3 stəkan gicitkən ekstraktı qəbul etməklə özünü sağaltmışdır.

Gicitkən yarpaqlardan alınan yaşıl maddə ətriyyət, kosmetika, yeyinti və

tibb sənayesində geniş tətbiq edilir.

Elmi təbabətdə gicitkəndən qankəsici, xroniki mədə yaralarının, qaraciyərin müalicəsində istifadə olunur.

Xalq təbabətində isə bu bitkidən daha geniş istifadə edilir. Belə ki, gicitkəndən hazırlanmış cövhəri ürek, böyrək, qaraciyər xəstəlikləri, qan azlığı, qastrit zamanı daxilə qəbul etməyi məsləhət görürlər. Onun ekstraktı ilə başı yuduqda tüklərin dibini bərkidir və tökülməsinin qarşısını alır.

Gicitkən qan dövranını tənzimləyir, saçın möhkəmliyinə, tökülməsinə və uzanmasına səbəb olur. Qalxanabənzər vəzinin normal inkişafını aktivləşdirir, ürək-damar fəaliyyətinə, nəfəs borusuna yaxşı təsir edir. O, mədəbağıracaq, daxili qanaxma, dişdibi ətli xəstəliklərinin müalicəsində əhəmiyyətlidir. Gicitkənin həlimini, dəmləməsinə içmək və onu bişirib tünd sarımsaqlı qatıqla yemək bütün daxili xəstəliklərə, şişlərə, bağırsaqlardakı qurdların tokülməsinə



müsbət təsir göstərir. Yazda gündə üç dəfə yeməkdən yarım saat əvvəl onun bir stəkan həliminə bir çay qaşığı süd əlavə edib içmək orqanizm üçün çox xeyirlidir. Qara yel, son dərəcə şiddətli oynaq ağrıları xəstəliklərindən əziyyət çəkənlərə yatmamışdan əvvəl hər axşam gicitkəni qaynadıb suyunda çimmək və ya yarım saat vanna qəbul etmək məsləhətdir. Bu, bədəni yumşaldır, ağrıları aradan qaldırır.

Müalicə məqsədləri üçün gicitkən yarpaq, kök və kökümsovlarını mayıyın aylarında hələ üstündə çiçəkləri olan zaman toplayırlar. Çiçək açıb qurtardıqdan sonra tərkibindəki maddələr öz bioloji xüsusiyyətlərini itirir. Gicitkənin yarpaq, kök və kökümsovlarından hərərin aradan qaldırılmasında, mədə yaralarının müalicəsində geniş istifadə edilir. Bunun üçün gicitkənin kökündən sarımsaqla birlikdə bərabər miqdarda götürüb 1:5 nisbətində suya tökün, 7 gün dəmlədikdən sonra süzüb ağrıyan nahiyələrə sürün. Gündə 3 dəfə bir xörək qaşığı qəbul edin.

Nübar HƏKİMOVA,
Biologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Göz tənbelliyi, çəplik, miyop, hipermetropiya və astigmatizm uşaqlarda ən çox görünən göz problemləridir. Bu problemlərin həlli üçün də erkən diaqnoz şərtidir. Əks halda, görmə pozğunluqlarının dərəcəsi yaşa bağlı olaraq artır.

Görmə qüsurlarına ölkəmizdə çox rast gəlinir. Göz qüsurlarında genetik təsirin ciddi bir rol oynadığını düşünsək, uşaqların da bu riski daşdığı bir gerçəkdir. Bu baxımdan uşaqların iki yaşında göz müayinəsindən keçirilməsi məsləhətdir.

Uşaqların mütləq 2 yaşına qədər göz həkiminə aparılması lazımdır. Görmə qüsurlarından başqa erkən müəyyən olunmalı başqa xəstəliklər də var. Ancaq təəssüf ki, uşaqlar ancaq məktəbə başladığından sonra

zu qoyula bilər. Amma miyopu dayandırmaq mümkün deyil. Uşağın boyu necə uzandırsa, gözü və göz nömrəsi də böyüyür. Müalicədə məqsəd gözü funksiyası olan yaxşı görməyi təmin etməkdir.

Hipermetrop

Hipermetrop zamanı uşaqlar çox tez-tez göz qırpır və baş ağrısından şikayət edirlər. Ailələr uşaqlarında bu əlamətləri gördükləri zaman mütləq həkimə müraciət etməlidir. Uşaqlarda çəplik

cişimləri dəqiq olaraq görə bilmir. Bu da yenə başağrısı, gözağrısı, göz qırpması kimi şikayətlərə səbəb olur. Diaqnozu təkrarlanan müayinə ilə asanlıqla təyin edilə bilər.

Göz tənbelliyinə diqqət!

Göz tənbelliyi zamanında diaqnozu qoyularsa, müalicəsi ən asan xəstəliklərdən biridir. Uşaqların 7-8 yaşından sonra həkimə aparılması səbəbiylə müalicədə çətinliklər yaranır. Göz tənbelliyinin səbəbi bir gözün digərindən daha yaxşı görməsidir. Miyop, hipermetrop və astigmat kimi qüsurlar zamanı iki gözün fərqli nömrələrdə olması göz tənbelliyinə səbəb ola bilər. Nömrələri daha aşağı olan gözün görünüşü

Uşaqların göz sağlamlığı



şü daha dəqiq olacağı üçün beyin tərəfindən o gözün görünüşü seçilir. Pis görən gözün beynə gedən görünüşü bir müddət sonra qəbul edilmir, həmin göz istifadə edilməyərək tənbelləşir. İbtidai məktəbin əvvəlində uşaq həkimə gəlsə, bir qədər düzəlir. 9-10 yaşından sonra yaxşılaşma təəssüf ki, baş vermir. Tənbellik tamamilə

problemləri ortaya çıxdıqda həkimə müraciət edilir. Daha erkən yaşda uşaqların həkimə gətirilməsi şüurunun ailələrə təbliğ edilməsi şərtidir.

Göz pozğunluqlarının diaqnozu

Miyop, hipermetropiya və astigmatizm uşaqlarda daha çox rast gəlinir. Məktəb



dövründə yazı taxtasını yaxşı görməmək, dərslərdə müvəffəqiyyətsizlik kimi şikayətlərlə ailələr uşaqlarını həkimə aparma ehtiyacı duyurlar.

Görmə qüsurlarının müalicəsi

Miyop

Miyopun uşaqlıq dövründə erkən diaqnozu mümkündür, ancaq irəliləməsinə dayandırmaq mümkün deyil. Təkrarlanan göz müayinəsiylə miyop diaqnozu

yoxdursa, kiçik nömrələrdən başlayıb gözlüyə alışmasına fürsət yaradılır. Zamanla gerçək göz nömrəsinə dönülür. Eynək taxmanın məqsədi qırma qüsurlarını yox etmək deyil, yalnız daha yaxşı və keyfiyyətli görməyi təmin etməkdir. Ancaq bəzi hipermetrop xəstələrdə illər keçdikcə nömrələrdə azalma ola bilər.

Astigmat

Astigmat uşaq həm uzaqda, həm yaxında baxdığı

görmə qüsuru ilə əlaqədar bir problemdir, yaxşı görən gözün bağlanması və pis görən gözün işlədilməsinə yönəlmiş müalicə tətbiq olunur. Az görən gözün işlədilməsi üçün yaxşı görən göz bağlanır.

Baharda infeksiyalar artır

Göz allergiyasına xüsusilə bahar aylarında daha çox rast gəlinir. Uşaqların gözlərini tez-tez ovuşturmalrı bu vəziyyətin başlıca səbəbidir. Uşaqların gözlərində şişmə və ya qızarmasının fərqi varan valideynlər mütləq həkimə müraciət etməlidirlər. Uşağınızın gözlərinin ağında qırmızılıq, qapaqlarında şişkinlik görürsünüzsə və son günlərdə qaşınmaları varsa, uşağınızı həkimə göstərməlisiniz.

qadın.net

Vatikan Venesuelada böhranın tənzimlənməsi üçün vasitəçi rolunda çıxış etməyə hazırdır

◆ **Vatikan Venesuelada kütləvi etirazlar nəticəsində yaranmış böhranın tənzimlənməsi üçün vasitəçi rolunda çıxış etməyə hazırdır.**

Bu barədə Venesuela KİV-ləri xəbər verir.

Venesuelanın elektron KİV-ləri Müqəddəs Taxt-tacın mətbuat xidmətinin rəhbəri Federiko Lombardinin bu sözlərini sitat gətirir: "Həm Müqəddəs Taxt-tac, həm də dövlət katibi Pyetro Parolin Venesuelada sülh və asayiş naminə mümkün olan hər bir tədbiri görmək istəyir və bunu etməyə hazırdır".

KİV-lər xatırladırlar ki, Parolin keçən il avqust ayına qədər Karakasda nunci olmuşdur və Venesuelanı çox gözəl tanıyır.

Cənubi Amerika Millətləri İttifaqının Komissiyası bu həftə Venesuelaya səfər etmiş və ölkədə vəziyyəti öyrənmək üçün iki gün Karakasda işləmişdir.

Komissiyanın üzvləri yekun sənədində prezident Nikolas Maduronu "çoxtərəfli dialoqa kömək edəcək xoşməramlı nümayəndənin namizədliyini dəstəkləməyə" çağırılmışlar.

Venesuela Prezidenti Nikolas Maduro cümə axşamı çıxış edərək bildirmişdir ki, o, ölkədə asayiş yaratmaq üçün vasitəçinin namizədliyinə etiraz etmir. Dövlət başçısı demişdir: "Qoy Vatikanın bizdə səfiri olmuş dövlət katibi Pyetro Parolin gəlsin".

Venesuelada iğtişaslara çevrilmiş iri miqyaslı etiraz nümayişləri fevralın 12-də başlanmışdır. Rəsmi məlumata görə, o vaxtdan bəri 37 nəfər, o cümlədən 29 mülki şəxs və asayiş mühafizə orqanlarının 8 nümayəndəsi həlak olmuş, iğtişaslar zamanı 559 nəfər yaralanmışdır.

Koreyalı planetin ən ağıllı adamıdır

◆ **Adı Ginnesin rekordlar kitabına düşən Kim Unq-onq planetin ən ağıllı adamı hesab olunur.**

Onun intellektinin əmsalı 210-a bərabərdir, halbuki intellekt əmsalı 140 olanlar dahi hesab edirlər.

1962-ci ilin mart ayında Koreyada anadan olan Kim Unq-Yonq artıq 6 aylığında danışa bilmiş, 3 yaşda isə Koreya, yapon, alman, ingilis və portuqal dillərində fikrini izah etməyə başlamışdır. Hər hansı dili mənimsəmək üçün ona 1 ay kifayət edirdi. Dahi uşaq riyazi tefekkürünə görə də seçilirdi. Beş yaşında ikən o, mürəkkəb differensial bərabərlikləri həll edir, şeir yazır və rəsm çəkirdi.

Səkkiz yaşlı Kim Unq-Yonq NASA təqaüdünə layiq görülərək, ABŞ-a köçür. Kolorado Universitetini 15 yaşında bitirən koreyalı gənc fizika üzrə elmlər doktoru dərəcəsinə alaraq, elmi fəaliyyətlə məşğul olur və 100-ə yaxın elmi məqalənin müəllifidir.

Dünyanı mat qoyan istedadlı rəssam

Böyük Britaniyalı 11 yaşlı Kiron Uilyamson 10 dəqiqəyə çox asanlıqla 100 min funt sterlinq pul qazanmışdır.

Məsələ ondadır ki, 5 yaşından rəssamlıqla məşğul olan istedadlı uşaq impressionizm stilində kətan parça üzərində möcüzələr yaradır. Onun əsərləri London auksionunda əlbəəlbə gəzir.

Dünya dahi rəssamı ilk dəfə 2009-cu ildə, 19 rəsm əsəri 36 min ABŞ dollarına satıldıqdan sonra tanınmışdır. Daha sonra 26 əsəri 20 dəqiqə ərzində 360 min dollara alınan Kiron Uilyamson hətta tanınmış rəssamları belə mat qoymuşdur.

Hazırda onun bir əsərinə 3 min 500 dollardan 30 minədək qiymət qoyulur.

Yaxın zamanda baş tutacaq növbəti auksionda dahi rəssamın əsərlərinin başlanğıc qiymətinin 150 min dolların olacağı bildirilir.

Uçan avtomobili almaq da olar

Niderlandın "PAL-V Europe NV" şirkətinin mütəxəssisləri dünyada ilk dəfə olaraq "Qelisikl" adlanan uçan avtomobili uğurla sınaqdan çıxarmışlar.

İki yerlik "Qelisikl" klassik vertolyotla 3 təkərli avtomobili özündə birləşdirən hibriddir. Nəqliyyat vasitəsinin üstün cəhətlərindən biri de odur ki, o çox asanlıqla mövcud uçuş - enmə zolaqlarından və yollarından istifadə edə bilər. Yeni avtomobil üçün ayrıca yol çəkməyə ehtiyac qalmır və rahat idarə olunur.

Vertolyot - maşının texniki göstəriciləri də yüksəkdir. O, 8 saniyədə 100 kilometr sürət yığa bilməklə, bir dəfəyə 350-500 kilometrədək məsafə qət etmək iqtidarındadır. Avtomobil benzinlə yanaşı, biodizel və bioetanol işlədir.

Hazırda dünyada analoqu olmayan "Qelisikl" in satış qiyməti 295 min ABŞ dollarıdır.

Yurdumuza Bahar gəlir



Ən sağlam qida məhsulları



Qızıl balıq. Qızıl balıq zülal və LDL xolesterini azaldan, HDL xolesterini artıran omeqa 3 yağ turşularının zəngin mənbəyi hesab olunur. 2002-ci ildə Amerika Ürək Assosiasiyası (American Heart Association) həftədə ən azı 2 dəfə, xüsusilə də qızıl balıq kimi yağlı balıq növü yeməyi tövsiyyə etmişdir. Hazırda süni şəraitdə yetişdirilən qızıl balıq keyfiyyətli hesab edilmediyi üçün təbii yetişmişlərə üstünlük verilir. Konservləşdirilmiş qızıl balıqlar adətən təbii şəraitdə yetişənlərdir.

Soya. Soya məhsulları heyvani qida məhsullarının ən yaxşı əvəzləyicisidirlər. Soya dənələri bütün mühüm amin turşularına sahib yüksək miqdarda zülal tərkibinə malikdir (bu növ tək tərəvəz məhsuludur). Soya həmçinin kalsiumun, dəmirin, sinkin, fosforun, maqneziumun, B vitamininin, omeqa 3 yağ turşularının və liflərin zəngin mənbəyidir. Çoxsaylı elmi araşdırmalar göstərir ki, əhəmiyyətli miqdarda soya zülalına malik pəhriz ürək xəstəliklərinə faydalı ola bilər. Bundan əlavə nəşr olunan bir çox araşdırmalarda soyanın prostat və süd vəzisi xərçəngi, həmçinin osteoparoz kimi xəstəliklərin qarşısının alınmasında əhəmiyyətli olduğu göstərilir.



Göyerti. Kələm, çuğundur, çin kələmi, brokkoli, quşqonmaz, yaşıl paxlalar və s. vitamin A və C, dəmir, kalsium və fitonutrientlərlə zəngindir. Yaşıl tərəvəzlər çox doyumlu, yüksək lifli və aşağı kalorilidirlər. Amerika Ürək Assosiasiyası (American Heart Association) tərəfindən işlənmiş yeni pəhriz gündə ən azı 4 dəfə müxtəlif növ tərəvəzlər yeməyi tövsiyyə edir.

Giləmeyvələr. Giləmeyvələr şərtsiz ən sevimli meyvələrdəndir! Onlar C vitamini, fol turşusu, lif və fitonutrientlərlə zəngindir. Həqiqətən də, yüksək antioksidant xüsusiyyətinə malik olduqlarına görə təzə giləmeyvələr xəstəlik ələhinə ən güclü qida məhsullarıdır. ORAC- Oksigen Radikalı Udma Həcmi (antioksidant aktivliyi ölçmək üçün metod) siyahısında birinci yerlərdə dururlar. Giləmeyvəni yeməyə hazırlamaq da asandır- sadəcə yuyur və yaxalayırısan və qabıq soymağa da heç ehtiyac yoxdur! Üstəlik siz giləmeyvələri desert olaraq da (təzə və ya bişmiş) təqdim edə bilərsiniz.



Emal olunmamış dənliilər. Emal olunmamış dənliilər meyvə və tərəvəzlərdə rast gəlinməyən bezi dəyərli antioksidantlara malikdirlər. Onlarda həmçinin B vitamini, E vitamini, maqnezium, dəmir və liflər var. Amerikalılar üçün yeni 2005-ci il Pəhriz Kitabçası böyüklərə yedikləri dənliilerin yarısının - gündəlik 5-dən 3 hissəsinin emal olunmamış dənliilərdən ibarət olmasını tövsiyyə edir. Rasionunuza daha çox emal olunmamış dənliilər daxil etmək üçün ağ un əvəzinə emal olunmamış buğda unu istifadə edin. Makaron, çörək, biskvit kimi məhsullar aldıqda "emal olunmamış" yazılmasına diqqət edin. Emal olunmamış dənliilerin qəbulunu artırmaq üçün şorbanıza yabanı düyü, təmizlənmiş düyü və ya arpa əlavə edin.

1 Aprel dünya gülüş günüdür

Polis işçisi yolda sərxoşa rast gəlib soruşur:

-Hara gedirsən?
-Evə, mən Yeni il şənliyindən qayıdıram.
-Belə də gop olar! Yeni il doqquz ay bundan əvvəl olub. İndi sentyabrdir.
-Bilirəm. Elə ona görə də tələsirəm. Arvadım deyəsən narahatdır.

Stokholmda içki əleyhdarı restorana gəlib qabağında bir şüşə araq olan adamdan soruşur:

-Siz bilirsinizmi ki, araq ildə bir neçə min isveçlini o dünyalıq edir?
-O mənə aid deyil,-deyir kişi,-mən isveçli deyiləm, danimarkalıyam.

Barmen:

-Deyirsiniz ki, hər şeyi unutmaq üçün içmək istəyirsiniz?
-Əlbəttə!
-Onda pulu əvvəlcədən verin.

Sərxoş qapı ağzında dayanıb əlləşir, heç cür qapını açma bilmir.

Yolçu ona deyir:

-Açarı ver, mən açım!
-Sağ ol, yaxşısı budur ki, sən evi tut yırğalanmasın, qapını özüm açaram.

-Dünən mən yenə də səni meyxanadan çıxan gördüm.

-Deyirsən ki, mən bütün günü orada oturum, heç bayıra çıxmıyım?

Bir sərxoş səkidə oturur. Polis işçisi ona yanaşır:

-Siz burada nə edirsiniz?-deyər soruşur.
-Deyirlər ki, yer fırlanır...
-Hə, nə olsun ki?
-Evim gəlib mənə çatanda duracağam...

Polis işçisi çəlləkdən tutub onun ətrafına dolanan sərxoşa yaxınlaşıb soruşur:

-Siz nə əleyirsiniz?
-Evə gedirəm. Bu hasar qurtaranda sağa dönəcəm.

Hazırladı : Rəya KƏLBİQIZI

Maraqlıdır

• Ən yüksək bədən temperaturu 1980-ci ildə ABŞ-ın Corciya ştatında Uill Cons adlı pasientdə qeydə alınıb. Xəstəxanaya daxil olarkən temperaturu 46.5 °C-olub. Pasient 24 gündən sonra evə yazılıb.

• Ən aşağı bədən temperaturu 23 fevral 1994-cü ildə Kanadada yaşayan 2 yaşlı Karl Kozolovskidə qeydə alınıb. Təsadüfən evlərinin qapısı bağlanıb və uşaq - 24 °C soyuq havada 6 saat qalmalı olub. Onun bədən temperaturu 14.2 °C-ye enib.

• Müxtəlif eşyaları udma vərdişindən əziyyət çəkən 42 yaşlı bir qadının mədəsində 2533 yad cisim və 947 ədəd ingilis sancağı aşkar edilib. Buna baxmayaraq qadın qarın nahiyəsində çox da güclü olmayan ağrıdan şikayət edirmiş.

• İnsanın mədəsindən xaric edilmiş ən ağır yad maddə 2.35 kg ağırlığında tük topası olub. Bu xəstəlik «bezoar» adlanır.

• Ən çox həb qəbul edən Zimbabvedən olan Kilner adlı şəxs olub. O, 21 illik müalicə müddətində 565 939 həb qəbul edib.

• Böyük Britaniyalı Samuel Davidson ən çox iynə vurulan şəxsdir. Bütün ömrü boyu ən azı 78 900 insulin inyeksiyası alıb.

• Ən çox əməliyyat keçirən şəxs Çarlz Yensendir. 1954-1994-cü il ərzində yeni törəmələrin ləğvi üçün 970 əməliyyat keçirmişdir.

• Ən uzun müddət davam edən əməliyyat yumurtalıq kistasını xaric edərkən aparılıb. Əməliyyat 96 saata sona çatıb.

• Ən uzunmüddətli ürək dayanması Norveçdən olan balıqçı Yan Revsdalda qeydə alınıb. Ürəyi 4 saat döyünməyən Yan, süni qan dövrəni aparatına qoşulduqdan sonra yaxşılaşıb.

• Avtomobil yarışlarının iştirakçısı David Perli ən ağır yüklənməyə məruz qalan insandır. 1977-ci ildə keçirilən yarışda avtomobil qəzaya uğrayıb. 66 m uzunluğunda yolda avtomobilin sürəti 173 km/saat olub. Yarışçının 29 sınıq, 3 çıxığı olub, ürəyi isə 6 dəfə dayanıb.

Etibarsız sayılır

Həsənova Məhəbbət Əkbər qızına 1998-ci ildə Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən pediatriya ixtisası üzrə verilmiş internatura vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müəlliflərlə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Təbib" qəzetinin
kompüter mərkəzində yığılır, səhi-
fələni, "Bəxtiyar-4" İKŞ-də çap
olunur.

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 100
2-ci mərtəbə,
tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya N - 022633
İndeks -0269
Sayı 4000
Sifariş: 141